

Nr 93.

Av herr **Lindberg** i Stockholm, om viss ökning av antalet ordinarie gravörbefattningar vid sjökarteverket.

Sjökarteverket har i sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1938/39 bland annat föreslagit att antalet ordinarie gravörbefattningar i lönegrad B 15 skulle ökas med en. Kungl. Maj:t har emellertid i statsverkspropositionen icke upptagit detta förslag.

De skäl, som chefen för sjökarteverket anfört, här i transumt bifogat, måste anses vara synnerligen vägande och i och för sig fullt motivera att den föreslagna ökningen av de ordinarie gravörbefattningarna genomföres från och med den 1 juli 1938. Det torde nämligen med kartverkschefens förelagda motivering vara ådagalagt att det nuvarande antalet gravörer är för litet för att kunna avverka den normalt förekommande omslutningen av gravyrarbeten. Om icke den begärda ökningen av antalet gravörer sker med det snaraste, måste en ytterligare stegrad balans uppstå, som ger sig uttryck i den alltjämt ökade åldern av graverade sjökorts plåtar. Av de nuvarande 9 gravörerna är endast en elev. De övriga åtta torde genom sin levnadsålder, i medeltal 50 $\frac{1}{2}$ år, och sin tjänstetid som gravörer vid verket, i medeltal 25 $\frac{1}{2}$ år, stå på höjdpunkten av rutin och skicklighet i detta speciella arbete, sjökortsgraving. Det fordras mångårig utbildningstid för att nöjaktigt kunna behärska ifrågakvarande arbete.

När sålunda det nuvarande antalet gravörer, med sin genomgående högt drivna yrkesskicklighet, är otillräckligt, och detta trots att overtidsarbete i viss utsträckning förekommer, måste förhållandena inom den närmaste framtiden bliva alltmer betänkliga. År 1943 inträder den äldste ordinarie gravören i pensionsåldern. Under de därpå följande elva åren inträda sex av de sju återstående äldre gravörerna i pensionsåldern, nämligen en år 1946, två 1948, en 1950, en 1951 och slutligen en år 1954. Genom att nu öka antalet ordinarie gravörer till sex kunde ytterligare en elev anställas, varigenom, fränsett en erforderlig avlastning av arbetsbalansen, den svårlösta rekryteringsfrågan i någon mån komme i ett bättre läge. Kostnaden för en ordinarie gravörbefattning i lönegrad B 15, beräknad efter nuvarande avlöningsförhållanden, uppgår till c:a 6,500 kronor inklusive dyrtidstillägg, varav c:a 6,000 kronor belöpa sig på förslagsanslaget till avlöningar.

Genom den föreslagna ökningen av antalet gravörer skulle dessutom inträda en förbättring av de nuvarande ogynnsamma befodringsförhållandena för de icke ordinarie gravörerna. Den äldste av de nuvarande icke ordinarie gravörerna har nämligen uppnått en levnadsålder av 53 år och han har en tjänstetid i gravörbefattning vid verket av 23 år. Denne gravör har, med det nuvarande antalet ordinarie gravörer, icke möjlighet vinna befodran till

ordinarie förrän i juli månad 1943, när den nuvarande äldste ordinarie gravören avgår med pension. Han skulle sålunda vid sitt tillträde till en ordinarie befattning vid verket uppnått en levnadsålder av 58 år och en tjänsteålder av 28 år.

Detta ogynnsamma befordringsläge har i viss mån sin orsak däruti, att de ordinarie gravör- och ritarebefattningarna från och med den 1 juli 1937 uppdelades. Före sistnämnda tidpunkt upptog staten 12 ordinarie ritare och gravörer, varvid den äldste icke ordinarie ritaren eller gravören hade utsikt att erhålla den först ledigblivna ordinarie befattningen av sagda tolv, oavsett om han var ritare eller gravör. När sålunda staten för ordinarie tjänstemän vid verket från och med den 1 juli 1937 delades på dessa befattningar och upptog 9 ritare och 5 gravörer i lönegrad B 15 — ritarebefattningarna utökades vid samma tillfälle med två — blevo de redan tidigare ogynnsamma befordringsförhållandena för denna icke ordinarie gravör ytterligare försämrade. Han stod icke endast utan möjlighet att få övertaga en ordinarie ritare- och gravörbefattning år 1941, vilket år en ordinarie ritare avgår med pension, utan han berövades även möjligheten att söka någon av de båda nytillkomna ordinarie ritarebefattningarna, vilka, efter uppdelningen, besattes av två icke ordinarie ritare vid verket, vilka voro betydligt yngre både till tjänste- och levnadsålder.

Av det anförda framgår således än ytterligare att mycket vägande skäl tala för att den av sjökarteverket begärda utökningen av de ordinarie gravörbefattningarna vid sjökarteverket genomföres från och med den 1 juli 1938.

I anledning av vad ovan anförts tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen må besluta, att antalet ordinarie gravörbefattningar vid sjökarteverket må ökas från nuvarande fem till sex, samt

att anslaget till avlöningar vid verket må ökas med 6,000 kronor utöver det belopp som av Kungl. Maj:t föreslagits.

Stockholm den 20 januari 1938.

Carl Lindberg

i Stockholm.

CHEFEN FÖR
KUNGL. SJÖKARTEVERKET

N:o 399.

Transumt.

Till styrelsen för sjökarteverket.

b) Ökning av antalet ordinarie gravörbefattningar i lönegrad B 15.

I sitt »Betänkande och förslag rörande planläggningen av sjökarteverkets framtida arbete», avgivet den 25 oktober 1930, uttalar styrelsen, att kartverket måste möta väsentligt ökade behov av gravyrarbete och föreslår med anledning härav dels inköp av en gravyrmaskin och dels verkställande av gravyr utanför verket av ett angivet antal kort (sid. 104).

I »Utredning och förslag rörande sjökarteverkets organisation och arbetsuppgifter» föreslog därefter statens organisationsnämnd — i syfte att påskynda kartverkets gravyrarbete — att en undersökning av heliogravymetoden skulle verkställas och att i avvaktan på resultatet härav det borde anstå med anskaffandet av den av styrelsen föreslagna gravyrmaskinen.

Beträffande heliogravymetodens användbarhet anför chefen för sjökarteverket i förslag rörande verkets medelsbehov för budgetåret 1934—1935 till styrelsen bl. a. följande:

»Organisationsnämnden hemställde i sin utredning, att åt sjökarteverksstyrelsen måtte uppdragas att genom praktiska försök pröva heliogravymetodens användbarhet för framställning av gravyrplåtar vid sjökarteverket och därefter till Kungl. Maj:t inkomma med berättelse rörande resultatet. I sitt yttrande över detta förslag meddelade styrelsen, att försök att framställa sjökortsplåtar medelst etsning påginge och att avsikten vore, att jämväl verkställa försök med galvanogravyr samt hemställde, att ifrågavarande försök finge avslutas och att först därefter — om de prövade metoderna icke visade sig lämpliga för ändamålet — den av organisationsnämnden föreslagna heliogravymetoden underkastades prövning, särskilt som denna senare vore mera omständlig än de föregående. Försöken med etsning och galvanogravyr kunna nu betraktas som avslutade. Båda metoderna giva i stort sett samma resultat och likaså äro kostnaderna för båda metoderna ungefär desamma, men den senare metoden, till vilken sjökarteverket helt övergått, måste betraktas som överlägsen, då den ger ett jämnare och säkrare resultat och äger vissa utvecklingsmöjligheter. Metoden, som användes vid Reichsamt für Landesaufnahme i Berlin, har genom samarbete mellan sjökarteverket och statens reproduktionsanstalt överförts till och utvecklats för svenska förhållanden och behov. Båda metoderna kräva eftergravyr för hand i ganska stor utsträckning.»

I tids- och kostnadshänseende innebär den galvaniska gravyrens användande en avsevärd besparing vid framställning av *nya* gravyrplåtar. Vid rättelsearbetet i förefintliga plåtar användes metoden däremot endast rent undantagsvis. Vid sjökarteverket producerades under perioden 1927—31 fyra st. nya sjökortsplåtar (därav 3 i stort format och 1 i litet format) under det att under perioden 1932—36 sjuutton nya plåtar (därav 14 i stort och 3 i litet format) färdiggraverades. Det förbättrade resultatet är i väsentlig grad att tillskriva användandet av den galvaniska gravyrmetoden.

Icke desto mindre förefinnes vid sjökarteverket ett kroniskt övermått av gravyrarbete, som icke kan avverkas av förefintlig arbetskraft. Anlednin-

garna härtill äro följande. Trots ovan nämnda stegring i produktionen av nya plåtar steg genomsnittsåldern under tidsintervallet 1932—1937 för hela antalet i bruk varande kopparplåtar från 26.6 år till 26.9 år. Detta är en så mycket mer betänklig tendens som genomsnittsåldern är oroväckande hög. Nedanstående tabell visar mera i detalj kartplåtarnas nuvarande ålder.

Alder	Antal
70—80 år	2 st.
60—70 »	0 »
50—60 »	15 »
40—50 »	13 »
30—40 »	3 »
20—30 »	8 »
10—20 »	22 »
0—10 »	21 »
	Summa 84 st.

icke mindre än 30 st., d. v. s. 36 % av samtliga plåtar, äro sålunda över 40 år gamla och det är en tvingande nödvändighet att snarast ersätta dessa alldeles omoderna och mycket slitna plåtar genom nyritning och nygravyr, samtidigt som utgivningen av nya kort fortgår.

För det andra stiger antalet rättelser i kartplåtarna hastigt, varjämte en del rättelser numera göras mera fullständiga än tidigare. Rättelsernas antal var under år 1931 2,193 men hade år 1936 stigit till 2,731 (år 1916 var antalet 1,657). Verkställandet av 1936 års rättelser sysselsatte 5 gravörer under hela året. Om man sålunda räknar med att en gravör medhinner 500—600 rättelser per år, innebär den nyssnämnda stegringen i antalet rättelser att en gravör under tidsintervallet ifråga måst överföras från nygravyr till rättelsegravyr.

För det tredje slutligen sker på grund av viss rationalisering för utarbetandet av originalritningar till nya sjökort, ökad ackumulering av färdigritade och fotografiskt reproducerade men ej kopparstuckna kort, vilket verkar störande och retarderande på en annan fas inom sjökortsframställningen.

Av det ovan framförda torde framgå att åtgärder omedelbart måste vidtagas för att antingen förstärka gravyrpersonalen eller ytterligare rationalisera arbetsmetoderna. Här återkommer då det ovan nämnda förslaget om anskaffning av en gravyrmaskin. Denna utväg kan dock numera icke förordas, ty den skulle icke kunna påskynda gravyrarbetena, och någon annan arbetsbesparande metod känner jag icke. Enda utvägen är sålunda att förstärka gravyrpersonalen. Gravyr utanför verket anser jag nämligen icke mer bör ifrågakomma. Antalet gravörer är för närvarande fem å ordinarie stat i lönegrad B 15 samt fyra extra ordinarie eller extra gravörer, häri inräknat den gravör, som åtnjuter avlöning av anslaget till tryckningskostnader och som i det följande föreslås att överföras till extra ordinarie i 15 lönegraden samt en elev, antagen den 1 sistlidna juli.

Jag får därför föreslå, att styrelsen måtte hemställa, att antalet gravörer å ordinarie stat måtte ökas från nuvarande fem till sex.

Stockholm den 18 augusti 1937.

E. Bouveng.